

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

בית העם

שיג ושיח ציוני

על חבל דק

בית המשפט העליון בין
מדינה יהודית ודמוקרטיה

יזום והפקת התוכנית: המחלקה לפעילות בתפוצות
עריכה ראשית: גוסטי יהושע ברוורמן, ראשת המחלקה לפעילות בתפוצות
כתיבה ועריכה, ריכוז והפקה בפועל: רותם מלאך, אראלה גורן, דוני ענבר

החוברת הופקה לצרכים חינוכיים פנימיים בלבד
המעוניינים בהפעלת התוכנית ובקבלת פרטים בנושא
מתבקשים לפנות למחלקה לפעילות בתפוצות: BeitHaam@wzo.org.il

תכנית "בית העם" פותחה על ידי המחלקה לפעילות בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית, במטרה לעודד שיח ושיג בנושאים של משמעות הציונות במאה ה-21: האם הושלם החזון הציוני? מה תפקידה של מדינת ישראל עבור החיים מחוצה לה? כיצד נראים יחסי הגומלין בין ישראל לתפוצות בעידן הזה? ועוד. לתכנית מגוון חומרים הכוללים טקסטים מסורתיים ומודרניים, סרטונים, יצירות אמנות, משחקים ועוד, באמצעותם אנו שואפים ליצור דיון תוסס, ביקורתי ועדכני. זוהי הזדמנות לכל אחד בכל מקום בעולם, ללא תלות בידע מוקדם, לחשוב, להטיל ספק ולדון על משמעות הציונות במאה ה-21 ומידת הרלוונטיות שלה לחיינו. חוברת זו, שהינה חלק ממערך הפעילות הרחב והמתחדש, מציעה התבוננות מקורית ומעמיקה על היבט מרתק של הדמוקרטיה הישראלית: "חוק יסוד כבוד האדם וחירותו".

הדיונים המוצעים בסוגיות מפתח שונות מאפשרים לצלול אל המורכבות של מרקם החיים הישראלי, ללמוד על המתח שבין דמוקרטיה ויהדות, לבחון את המאמצים לשמירת פעילותה של מערכת המשפט באופן צודק וניטרלי, בעת של מאבק בטרור קיומי, ולהבין את תפקידם של בית המשפט העליון ושל בג"ץ בהגנה על הדמוקרטיה הישראלית. ובעיקר לנוכח העובדה כי במדינה אין (עדיין) חוקה כהלכתה. אנו מזמינים אתכם לחלוק את ההיבט המרתק הזה של החיים בישראל, ולפתוח בעזרת התכנים המוצעים דיונים ערים שיוכלו לסייע בחיזוק הקשר שבין צעירים בתפוצות ובין ישראל האמיתית והמורכבת.

תכני "בית העם" קיימים בעברית, אנגלית, ספרדית, צרפתית, פורטוגזית וגרמנית ובמידת הצורך יתורגמו לשפות נוספות החומרים ניתנים לשימוש במסגרות שונות ולקהלים מגוונים. אנו מזמינים אתכם לעשות בהם שימוש, ולעמוד אתנו בקשר לכל בקשה או שאלה בנושא. beithaam@wzo.org.il

גוסטי יהושע ברוורמן, ראשת המחלקה לפעילות בתפוצות.

מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו

הסרט "השופט" מעלה לדיון מספר סוגיות, חלקן שאלות פילוסופיות כלליות וחלקן נוגעות לקיום היומיומי במדינת ישראל.

סדנה זו מעלה על פני השטח את הסוגיות השונות, במטרה לפתח דיון סביב שני נושאים מרכזיים:

- מדינה דמוקרטית – מדינה יהודית: האם השילוב ביניהם אפשרי?
- ביטחון המדינה – זכויות הפרט: כיצד ניתן להבטיח את שניהם?

הפעילות כוללת כרטיסיות המחולקות לנושאים שונים, כאשר בכל כרטיסיה ישנה פסיקה של בג"ץ כל משתתף בתורו מקריא את הכתוב ומנחה את הדיון סביב הסוגיה.

בתום הדיון ניתן לערוך שתי פעילויות קבוצתיות:

- אחת – לערוך הצבעה ולהגיע לפסיקה קבוצתית.
- שנייה – לסכם את נימוקיהם של חברי הקבוצה בעד ונגד הסוגיה הנדונה, ולערוך עימות בין שתי קבוצות כאשר פסק הדין יוכרע על ידי קבוצת שופטים מתוך הקבוצה.

פעילות

בהכרזת העצמאות של מדינת ישראל בה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948, הצהיר ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון: "אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה **בהתאם לחוקה** שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 – תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל."

ולמרות זאת, עד היום, עשרות שנים אחרי לא חוברת חוקה רשמית למדינת ישראל.

אחת הסיבות להעדר חוקה פורמלית היא החשש שהחוגים הדתיים והחרדיים, והמפלגות הפוליטיות המייצגות אותם, יטענו שהחוקה היחידה האפשרית בישראל היא ההלכה היהודית שבתנ"ך ובתלמוד. למגילת העצמאות עצמה אין כל מעמד חוקי בישראל.

בהעדר חוקה, החלו להיווצר "חוקי יסוד" המהווים מעין תחליף לחוקה ממשית, שמעמדם אמור להיות יציב יותר והם אמורים להיות מעל לחוקים הרגילים הנחקקים בכנסת.

ב-1986 קמה יוזמה, שמאחוריה עמדו פרופסורים למשפט ושופטים בדימוס שאינם עוסקים בפעילות פוליטית, לחבר חוקה לישראל. היוזמה זכתה לתמיכה רחבה בקרב הציבור הישראלי, אולם המחוקקים (חברי הכנסת) נרתעו ממנה, בעיקר בשל החשש מההתנגדות בקרב המפלגות הדתיות והחרדיות, המשמשות "לשון מאזניים" במרבית הקואליציות בכנסת ישראל.

מה ההבדל בין חוקים רגילים לבין חוקה?
 האם מדינה באמת זקוקה לחוקה פורמלית? האין
 די בחוקים שמחוקקת הכנסת?
 מה התפקיד שממלאות חוקות במדינות אחרות,
 דוגמת ארה"ב ובריטניה?
 האם במדינה יהודית יש מקום להפרדה בין דת
 ומדינה? האם ניתן להפריד ביניהן, ואם כן, כיצד?
 האם כעת, קרוב לשבעה עשורים מאז הוקמה
 המדינה, לא מאוחר מדי להציע חיבור חוקה?

חוק יסוד כבוד האדם וחירותו

חוק יסוד "כבוד האדם וחירותו" הוא חוק יסוד שנועד להגן על זכויות האדם העיקריות במדינת ישראל. החוק, שנחקק ב-17 במרס 1992, קובע את כבוד האדם ואת חירותו כערכי היסוד מהם נגזרות זכויות האדם. לפי תפיסתם של רבים משופטי בית-המשפט העליון, ובראשם הנשיא אהרן ברק, כינונו של חוק יסוד זה ושל חוק יסוד "חופש העיסוק" החלו את המהפכה החוקתית, מפני שהכנסת העניקה לשני חוקי יסוד אלה מעמד על-חוקי, שעל-פיו ניתנה לבתי המשפט הסמכות להכריז על בטלותו של חוק העומד בסתירה לחוקי יסוד אלה. לפי טענה זו, עם חקיקת חוקי יסוד אלה חל שינוי מהותי במעמדן של זכויות האדם בישראל.

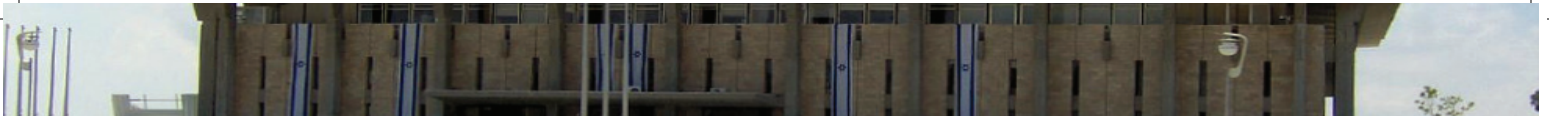
לבו של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו עוסק, מטבע הדברים, בזכויות האדם הנגזרות ממנו, אשר מפורטות בסעיפיו השונים:

- סעיף 1 לחוק: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל".
- סעיף 2: "אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם".
- סעיף 3: "אין פוגעים בקניינו של אדם".
- סעיף 4: "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו".
- סעיף 5: "אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת".
- סעיף 6: חופש התנועה: "כל אדם חופשי לצאת מישראל, וכל אזרח ישראלי הנמצא בחוץ לארץ זכאי להיכנס לישראל".
- סעיף 7: הזכות לפרטיות: "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו, אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו, אין עורכים חיפוש על גופו, בגופו או בכליו ואין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו".

האם בארצכם, או במדינות דמוקרטיות אחרות שאתם מכירים קיימים חוקים מעין אלה? האם מדובר בחוקה, בחוקים "מיוחדים" או בחוקים רגילים? נסו להשוות ולדון בנושא.

מכירת בשר חזיר בישראל

בקיץ 1962 קיבלה הכנסת חוק לאיסור גידול חזיר בכל מדינת ישראל, למעט תשעה יישובים בהם אוכלוסייה נוצרית גדולה בגליל. החוק נחשב אחד מהישגיה החשובים של המפלגה הדתית לאומית (מפד"ל), עיתונה "הצופה" קבע שהחוק מחזק את מעמדה של ישראל כמדינת העם היהודי.

גידול החזירים החל להתפתח בארץ במלחמת העולם השנייה ופרח שוב בתקופת הצנע, בראשית שנות ה-50. ב-1960 כמעט בכל מקום אפשר היה לראות דירי חזירים.

ב-1961 רצה בן גוריון את המפלגות הדתיות בקואליציה ובתמורה הסכים לאסור גידול חזירים. החוק שהתקבל בכנסת ביולי 1962 ונכנס לתוקף שנה לאחר מכן. תמצית החוק ניתנת בסעיף 1 שלו, האומר "לא יגדל אדם חזירים, לא יחזיקם ולא ינחרם" (נחירה, בחוק זה, היא המטה של חזיר לשם אכילתו וכן אינה חלה "על גידול, החזקה ונחירה של חזירים במוסדות מדע ומחקר ובגני חיות ציבוריים").

החוק אוסר גידול חזיר, ואינו אוסר גידול לשם מאכל של חיות לא כשרות אחרות.

ויקרא פרק יא

ד אַךְ אֶת-זֶה, לֹא תֹאכְלוּ, מִמַּעַלֵי הַגֶּרֶה,
וּמִמִּפְרֵסֵי הַפֶּרֶסָה: אֶת-הַגָּמֶל כִּי-מַעֲלָה
גֶּרֶה הוּא, וּפְרֶסָה אֵינָנוּ מִפְרִים--טָמֵא
הוּא, לָכֵס. ה וְאֶת-הַשֶּׁפֶן, כִּי-מַעֲלָה גֶרֶה
הוּא, וּפְרֶסָה, לֹא יִפְרִים; טָמֵא הוּא, לָכֵס.
ו וְאֶת-הָאֲרֻנָּבֶת, כִּי-מַעֲלַת גֶּרֶה הוּא,
וּפְרֶסָה, לֹא הִפְרִיסָה; טָמֵאָה הוּא, לָכֵס.
ז וְאֶת-הַחֲזִיר כִּי-מִפְרֵים פְּרֶסָה הוּא,
וְשִׁשְׁעַ שִׁסְעַ פְּרֶסָה, וְהוּא, גֶּרֶה לֹא-יִגֹד;
טָמֵא הוּא, לָכֵס. ח מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ,
וּבִגְבֻלָתָם לֹא תִגְעוּ; טָמֵאִים הֵם, לָכֵס.

האם יעלה על הדעת שבמדינת ישראל יגדלו חזירים
וימכרו בשר חזיר? האם המתנגדים לגידול חזיר
מהווים קבוצת מיעוט?
ואם כן – האם מתקבל על הדעת שהם יקבעו חוקים
הנוגעים לכלל הציבור? האם לדעתכם בג"צ היה
צריך להתערב בנושא כה רגיש לקבוע שמותר
למכור בשר חזיר בשכונות עם רוב חילוני?

רישום בני זוג חד מיניים כנשואים

האם מדינת ישראל צריכה להתיר נישואים חד מיניים בניגוד מוחלט להלכה?

מה החוק או הנוהג במקום מגוריך בסוגיה זו?
האם מדינת ישראל יכולה ללמוד ממדינות אחרות או שבשל היותה מדינה יהודית, "שאר העולם" אינו רלוונטי?

האם יעלה על הדעת שבמדינת ישראל במאה ה-21 זוגות חד מיניים לא יהיו רשומים כחוק או מוכרים בחוק?

לפי החוק בישראל, נישואים נערכים על ידי רשויות הדת הרשמיות, לפי הדין הדתי של הדת אליה שייכים בני הזוג. ולפיכך אין אפשרות לנישואים חד-מיניים. עם זאת, בעקבות "בג"ץ יוסי בן-ארי" נגד מנהל האוכלוסין במשרד הפנים, משרד הפנים הישראלי מכיר בנישואים חד-מיניים שנערכו במדינה אחרת.

לפיכך בני-זוג מאותו מין שנישאו במדינה אחרת, המתירה נישואים חד-מיניים, יוכלו להירשם כ"נשואים" במרשם האוכלוסין הישראלי, וכך יירשם גם בתעודת הזהות שלהם. לרישום זה אין משמעות חוקית והוא אינו הופך את בני הזוג לנשואים לפי הדין הישראלי. אבל בפועל גופים רבים כן מכירים

ברישום בתעודת הזהות, ומתייחסים לבני-הזוג כאילו היו נשואים לכל דבר ועניין.

בית המשפט העליון שנדרש לסוגיה זו הבהיר כי אין לרישום במרשם האוכלוסין ובתעודת הזהות השפעה על הסטטוס של בני הזוג כרווקים או כנשואים, והותיר פתוחה את שאלת תוקפם של הנישואים הללו בישראל. ועל כך הוסיף וציין ש"התשובה לשאלה זו קשה וסבוכה".

מכירת קרקעות מדינה לערבים

הקרן הקיימת לישראל (קק"ל) היא ארגון שהקימה ההסתדרות הציונית העולמית בבאזל בשנת 1901, ושטרתו הייתה קניית אדמות בארץ ישראל. בתזכיר ההתאגדות של קק"ל משנת 1954 נקבע כי האדמות שקק"ל קונה מיועדות ליישוב יהודים בלבד. מינהל מקרקעי ישראל, המנהל את האדמות עבור קק"ל, הודיע כי לפי אָמְנָה שנחתמה בין קק"ל לבין ממשלת ישראל, מחויב המינהל לקיים את המדיניות של קק"ל, ועל כן לא יוכל להחכיר את הקרקע לערבים.

פואד ובהאא אבו-ריא, בני זוג מסֻכָּנִין, הורים לשני ילדים, ביקשו בשנת 2004 לְחַכֵּר* בית בעיר כרמיאל. הם סיכמו את העסקה עם בני זוג יהודים מכרמיאל ושילמו להם מקדמה בסך 50,000 ש"ח. ואולם כשבאו לרשום את זכויותיהם על הבית, הודיע להם מינהל מקרקעי ישראל (גוף השייך למדינה ומְנַהֵל את קרקעותיה), שהם אינם יכולים לְחַכֵּר את הבית, משום שהאדמות שייכות לקרן הקיימת לישראל – שאינה מחכירה קרקעות לערבים.

בני הזוג אבו ריא טענו בעתירתם לבג"ץ כי תחושתם של בני משפחת אבו-ריא קשה ביותר. הם קיבלו ממינהל מקרקעי ישראל מסר בוטה וברור, שמעמדם כאזרחים במדינת ישראל נחות ובלתי שוויוני, והדבר גורם להם לתחושות של השפלה, תסכול וחוסר אונים.

בעקבות העתירה לבג"ץ נערכה החלפת קרקעות בין מינהל מקרקעי ישראל לבין הקרן הקיימת. הקרקע שעליה היה הבית בכרמיאל הועברה לרשות המינהל, ואילו הקרן הקיימת קיבלה קרקע אחרת. מאחר שהמינהל מחויב בשוויון (על פי העקרון שנקבע בבג"ץ) – קיבלו בני הזוג אבו-ריא אישור מן המינהל לחכור את הבית בכרמיאל.

האם יש הצדקה להחלטת קק"ל בתקופה שלפני קום המדינה? מה היתרונות והחסרונות של החלטה כזו?
האם יעלה על הדעת שבמדינת ישראל תהיה כזו אפליה בין אזרחים?
האם מדינת ישראל לא רשאית לקבוע למי היא מוכרת שטחים ואדמות?
האם הדרך בה פתרה המדינה את הסוכה הזו, נראית לך תקינה? האם יש לך דרך אחרת להציע?
מה לדעתך היה קורה אילו במדינתך היו אדמות שלא ניתנות למכירה לאזרחים מסוימים (לדוגמה, ליהודים)?

בג"ץ קבע כי התזכיר לפיו קרקעות קק"ל יימכרו רק ליהודים, וקבע כי היא נוגדת את חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ופוגעת בערכי היסוד של מדינת ישראל.

* תְּכִיכָה היא מסירת זכויות בנכס או בעלות עליו תמורת תשלום – לתקופת זמן העשויה להימשך גם עשרות שנים. בשנותיה הראשונות של המדינה הוחלט כי קרקעות המדינה שרכשו הקרן הקיימת וגופים אחרים לא יימכרו לצמיתות – אלא יוחכרו ליישובים ולפרטים לתקופות קצובות, שיתחדשו מפעם לפעם. כך נשארו הקרקעות בבעלות המדינה ובעלות הקרן הקיימת. החוק להפרטת קרקעות המדינה, שעבר (הורדתי את המילה לאחרונה, כי היות והחבורת אמורה להיות רלוונטית גם עוד שנה/שנתיים... זה כבר לא יהיה לאחרונה בכנסת, מאפשר למדינה למכור חלק נכבד מן הקרקעות – שעד כה אפשר היה להחכיר בלבד.

סגירת רחוב בר אילן בשבת

רחוב בר-אילן הוא רחוב בירושלים שהפך לאחד מסמלי המאבק בין חרדים לחילוניים בישראל. רחוב בר-אילן משמש עורק דרכים מרכזי בדרך לשכונות הצפוניות של ירושלים, וחוצה שכונות חרדיות. החל משנת 1988 מהווה הכביש עילה למריבה בין חרדים הרוצים לסגור אותו לנסיעה בשבתות לבין חילוניים המבקשים לנסוע בו. המאבק שנגרר להפגנות ומעשי אלימות, עורר הדים רבים בציבור בישראל, והעסיק במשך 20 שנה מוסדות שלטוניים בישראל, ובהם: עיריית ירושלים, הכנסת, משרד התחבורה, ובית המשפט העליון.

באוגוסט 1996 הוציא בית המשפט העליון צו ביניים נגד סגירת כביש בר-אילן בירושלים בשבת, אך עם התגברות המהומות בכביש החליט בג"ץ ב-1997, בצעד נדיר להמליץ על מינוי וועדה שתבדוק את הסוגיה לעומק ותסייע לו בגיבוש החלטה. וועדה זו המליצה בסופו של דבר להשאיר את המצב הקיים, היינו: סגירתו רק בזמני תפילה תוך התחשבות בגורמים שונים הקשורים הן ברגשות הדתיים והן בחופש התנועה של החילוניים.

החרדים מאיימים לחסום מחר את רחוב בר אילן בירושלים

מאת נח זבולוני

חרדים בירושלים דורשים מנציגיהם במועצת העיר, ליישם את סמאות ערב הבחירות, ולסגור לתנועה בשבתות ובחגים את הרחובות המאוכלסים בריכוזים של חרדים, בראש ובראשונה את רחוב בר אילן, שהוא עורק תחבורה ראשי מצפון העיר למרכז.

לדבריהם, כאשר סיעת יהדות התורה היא

הגדולה במועצה, וסיעות דתיות וחרדיות מהוות רוב, יש להשליט את שמירת השבת ברחובות העיר וגם להעביר את משחקי הכדורגל באיצטדיון טדי משבתות לימי חול, כי שיירות המכוניות למגרש וחזרה עוברות ליד שכונות חרדיות.

נודע, שאם לא ייושמו הסמאות למעשים, וכלשונם "לטהר את העיר מטומאת הגויים שהביא טדי קולך" ויחנכו את החרדים כבר הציבורי

האם נשמע סביר שהחרדים יסגרו ציר תנועה מרכזי בשבת?

האם יעלה על הדעת שתנועה תעבור בשבת בפתחה של שכונה חרדית? אחרי הכול, זוהי מדינת היהודים. מהן הפשרות שצריכה המדינה לעשות על מנת לשמור על צביונה הדתי? על אילו עקרונות היא צריכה לעמוד כדי לשמור על צביונה הדמוקרטי?

בג"ץ נגד עינויים

בג"ץ קבע כי במהלך חקירה של חשוד בפעילות טרור נגד המדינה, השב"כ אינו מוסמך/רשאי לנקוט אמצעי לחץ פיסיים. בג"ץ פסל את השימוש בשיטות עינויים שונות כגון "טלטול" והחזקה בתנוחת כואבות ומשפילות במיוחד. השימוש בשיטות אלה על-ידי השב"כ הותר על-ידי הממשלה, בהסתמך על המלצותיה של ועדה מממשלתית בראשות השופט בדימוס משה לנדוי. ועדה זו קבעה כי, לצורך מניעת טרור, רשאים חוקרי השב"כ, על סמך סייג הצורך שבחוק העונשין, להפעיל נגד נחקרים "לחץ פסיכולוגי" וכן "מידה מתונה של לחץ פיזי". כן נקבע כי סייג "הצורך" שבחוק העונשין אינו מהווה מקור סמכות לשימוש בשיטות חקירה אלה, אף כי אם יוחלט להעמיד לדין חוקר בשל שימוש בהן, סייג זה עשוי לעמוד לו אם נסיבות המקרה יקיימו את דרישות הסייג. כאמור, בג"ץ קבע כי חקירה סבירה היא חקירה ללא עינויים, ללא יחס אכזרי או בלתי אנושי כלפי הנחקר, וללא יחס משפיל כלפיו.

במדינה מוכת טרור כיצד ניתן לאסור על שירות הביטחון הכללי להשתמש במגוון אמצעים למניעת פיגועים? אחרי הכול מדובר בביטחון האזרחים ובמצבים של "פצצה מתקתקת"!
האם מתקבל על הדעת שלשב"כ לא יהיו קווים מנחים של מותר ואסור בחקירות?
במקרה של סתירה בין חוק כבוד האדם לצורך של המדינה להגן על אזרחיה, מה לדעתכם צריכות להיות הנחיות המדינה?

נוהל שכן

"נוהל שכן", "נוהל אזהרה מוקדמת" הוא תרגולת בה צה"ל השתמש ללוחמה בטרור במסגרת האינתיפאדה השנייה. הנוהל מיועד למצב בו ישנו חשד שמחבל פלסטיני מבוקש וחמוש מתבצר בתוך בית.

במסגרת הנוהל, קרוב משפחה או שכן של המבוקש נדרש על ידי חיילי צה"ל לדפוק על הדלת ולבקש מהמחבל להסגיר את עצמו. הנחת צה"ל היא שהמחבל לא יירה בקרוביו. במאות הפעמים שבוצע הנוהל, נהרג אזרח פלסטיני אחד מאש המחבל. כנגד הנוהל נטען שהוא למעשה שימוש בלתי-חוקי באזרחים פלסטינים בתור מנן אנושי. לטענת צה"ל נוהל זה הומני וגורם לחיסכון גדול באבדות בנפש ובגוף בצד הישראלי ובצד הפלסטיני כאחד.

ארגון עדאלה, האגודה לזכויות האזרח וארגונים נוספים עתרו לבג"ץ כנגד הנוהל. ב-6 באוקטובר 2005 פסק בג"ץ כי אסור להשתמש בנוהל זה ובאזרחים בכלל לצורכי פעולות צבאיות. בתגובה הורה הרמטכ"ל להפסיק את השימוש בנוהל. אף על פי כן לטענת ארגון עדאלה, לעתים רחוקות צה"ל מפר את החלטת בג"ץ ונוקט בנוהל. בשנת 2010 הורשעו שני חיילי גדוד סיור של חטיבת גבעתי בביצוע נוהל שכן, ונגזרו עליהם 3 חודשי מאסר על תנאי.

את "נוהל שכן" החליף "נוהל סיר לחץ", העושה שימוש בהפעלת לחץ באמצעים שונים שמטרתה להביא לכניעת המחבל המתבצר או להריגתו, אם יסרב, ללא סיכון חיילים וללא שימוש באזרחים.

האם יעלה על הדעת שמדינת ישראל תסכן אזרחים ותושבים חפים מפשע ולא תעשה כל אשר לאל ידה לעשות על מנת שלא לסכנם?
האם יעלה על הדעת שהצבא לא יוכל להשתמש באמצעים שהוכיחו את עצמם כיעילים בלכידת מחבלים, על מנת להגן על חייליו?

גדר ההפרדה

גדר ההפרדה (שנקראת גם חומת ההפרדה או גדר הביטחון) היא מחסום הפרדה הנבנה על ידי ישראל בתוך יהודה ושומרון מאז 2002, ומיועד למנוע מעבר ללא התר של תושבים פלסטינים למרכזי אוכלוסייה ישראליים, במטרה למנוע חדירת מחבלים פלסטינים, ובכללם מחבלים מתאבדים.

בסוף יוני 2004 קבע בג"ץ בפסיקה תקדימית, כי "לא מתקיים יחס מידתי בין מידת הפגיעה בתושבים המקומיים לבין התועלת הביטחונית הצומחת מהקמת גדר ההפרדה בתוואי שקבע המפקד הצבאי", ולכן על מערכת הביטחון לשנות את תוואי הגדר באזור ירושלים, כדי להפחית את הפגיעה באדמות החקלאים הפלסטינים.

בפסיקה זו קבע בג"ץ שהגדר, לצורכי הגנה, היא חוקית ושתוואי הגדר שהציג לו משרד הביטחון אכן מבוסס על שיקולים שיעניקו מקסימום ביטחון ובכך אישר את טענת המדינה שמדובר בגדר ביטחונית. אך, במקרים מסוימים קבע בג"ץ שיש להתפשר על הביטחון כדי להקל על הפגיעה בפלסטינים המתגוררים באזורים הסמוכים לגדר.

ב-15 בספטמבר 2005 הורה בג"ץ לשנות את תוואי הגדר באזור קלקיליה ואלפי מנשה, בעקבות עתירה שהגישו תושבים פלסטיניים שכפריהם נותרו במובלעות מחוץ לגדר. לאחר שמשרד הביטחון בחן מספר חלופות, תוקן תוואי הגדר. עתירה נוספת שהגישו תושבי הכפרים, וכן המועצה המקומית אלפי מנשה, נדחתה.

האם יעלה על הדעת שמדינת ישראל תפריד בין משפחות ותפגע בפרנסתם של הפלסטינים? האם אין זו מחובתה של מדינת ישראל לקבוע את תוואי הגדר כך שתוכל למנוע פיגועי טרור באזרחים חפים מפשע?

מדינות עולם לא מעטות, ובהן ארה"ב ומדינות באירופה, מתמודדות עם "הצבת גדרות" בגבולותיהן, מסיבות ביטחוניות ומסיבות אחרות: פליטים, מסתננים, מחבלים, עבריינים וכו'. האם הפתרון של גדרות הוא בלתי נמנע או הפתרון הריאלי היחידי? האם תוכלו להציע פתרון אחר? אילו ערכים מתנגשים בסוגיה זו? האם תוכל לסמן סוגיות נוספות בהן ערכים אלו מתנגשים?

ב-1961 הקימה ברית המועצות, ששלטה בגרמניה המזרחית ובחלק הצפון מזרחי של ברלין, חומה שחצתה את העיר והפרידה בין תושביה עד לנפילתה הדרמטית ב-1989, זמן קצר לפני איחוד גרמניה. האם השוואה בין חומת ברלין השנואה לקיר ההפרדה הישראלי רלוונטית?

האם צורכי הביטחון צריכים לגבור על התחשבות באזרחי המדינה? מהם הקריטריונים שצריכים להנחות את מקבל ההחלטות? אילו גרת בשכונת תפר מה היית ממליץ למקבלי ההחלטות? האם שיקולי ביטחון צריכים לגבור על חוקי מוסר? האם ייתכן שמדינת ישראל תפריד בין משפחות ותפגע בפרנסתם של הפלסטינים?

סיכול ממוקד

"סיכול ממוקד" הוא ביטוי שטבעו ממשלת ישראל וצה"ל במהלך האינתיפאדה השנייה לתיאור פעולה צבאית של צה"ל, המכוונת להתנקשות בפעילי טרור פלסטינים. ישראל רואה בפעילות הסיכול הממוקד, המופנית נגד פעילי טרור, תוך השתדלות שלא לפגוע באזרחים שאינם עוסקים בטרור, בגדר הגנה עצמית המותרת על פי כללי החוק והמוסר. עם תחילת השימוש במונח נטען על ידי ישראל, כי בכל המקרים מדובר בפעולה כנגד "פצצה מתקתקת", המסכלת באופן ברור וסייד פעולות טרור ספציפיות. בהמשך הורחב השימוש במושג, והוא מתאר כל התנקשות בפעיל המעורב בטרור, בין אם הוא פעיל טרור בעצמו, או מנהיג בארגון שעוסק בטרור. מושג ספציפי זה בא כתחליף למושג הכללי יותר "חיסול", ששימש גם לתיאור פעילות מסוג זה שנעשתה קודם לכן, כדוגמת ההתנקשות ביחיא עיאש או באבו ג'יהאד. בעיתונות האמריקנית מכונה פעולה כזו **targeted killing**, הריגה מכוונת מטרה.

ב-14 בדצמבר 2006 פסק בג"ץ בנוגע לעתירה שהגישו שני ארגוני שמאל כנגד הסיכול הממוקד. לפי פסק הדין כל סיכול ממוקד יבחן לגופו שכן "אין לקבוע מראש כי כל סיכול ממוקד הוא אסור על פי המשפט הבינלאומי, כשם שאין לקבוע מראש כי הוא מותר". כמו כן, קבע בג"ץ שאזרחים פעילי טרור אינם נחשבים כלוחמים, אך מנגד אינם נהנים מההגנה שהחוק הבינלאומי נותן לאזרחים. בפסיקה קבע בג"ץ כללים שלאורם תבחן חוקיות הסיכולים הממוקדים. בין השאר נקבע כי על הסיכול הממוקד להיות רק כפעולת מניעה של סיכון חזק ומשכנע ולא כהרתעה או ענישה. המחבל צריך להיות שותף בפעילות מתמשכת ולא חד-פעמית. אין להשתמש בסיכול ממוקד כאשר ניתן לבצע מעצר או כאשר לסיכול הממוקד נלווית פגיעה בלתי-מידתית באזרחים תמימים ושחיסולו של אדם יעשה כאשר הוא עדיין חלק ממערך הטרור.

האם למדינה ריבונית יש זכות לחסל או לסכן את אלה שרוצים בחיסולה גם כפעולת מנע (הקם להורגך – השכם להורגו)? האם יש מקום ל- עניין של נקמה בחיסולים מעין אלה? האם למדינת ישראל צריך להיות דין שונה ממדינות דמוקרטיות אחרות במערב? ומה לגבי המרחב שבו ישראל נמצאת?
האם יתכן שמדינת ישראל, המגדירה עצמה כבעלת הצבא המוסרי ביותר בעולם, תחסל באופן יזום שאינו לצורכי הגנה עצמית מיידית?

פליטים, מסתננים ומתקן חולות

האם יתכן שמדינת ישראל תקבל לשטחה כל מבקש מפלט או מסתנן? מה יהיה עם הצביון היהודי של המדינה?
האם יעלה על הדעת שמדינת ישראל תסגור שערים למבקשי מפלט? האם לא קיים בנו זיכרון השואה?
כיצד ייתכן שישראל תקלוט פליטים ממדינות רחוקות, ותמשיך לעמוד בסירובה לאפשר את זכות השיבה לפלסטינים שנמלטו או נורשו מבתם במלחמת העצמאות ב-1948?
ומה באשר לטענות הלגיטימיות של ישראלים המתלוננים שאיכות חייהם נפגעה, שהם וילדיהם נתונים לסכנה מוחשית מאותם פליטים, החל בגניבות ופגיעה ברכוש וכלה באונס ורצח?

מאז שתי האינתיפאדות (1987 ו-2000) וכן חתימת הסכמי אוסלו וההפרדה בין אזרחי ישראל והפלסטינים, החלה ישראל מייבאת עובדים זרים ממדינות שונות לפרקי זמן מוגבלים. חלקם נשארו בארץ באופן לא חוקי. בשנים האחרונות התווספו לקהילת הזרים, שחלקה, כאמור, שוהה בארץ באופן לא חוקי, מסתננים – בעיקר מארצות אפריקה – שהגיעו לארץ כפליטים ממלחמות אזרחים עקובות מדם, דוגמת סודן ואריתריאה או במסגרת חיפוש עבודה ושיפור תנאי החיים נטען שהם למעשה מהגרי עבודה. בקרב אזרחים רבים, וכן חברי הכנסת, קמה דרישה לגרש את השוהים הלא חוקיים לאלתר, מכמה סיבות, וביניהן:

- מדובר בהפרה גסה של חוקי ההגירה למדינת ישראל.
- תחת הנימוק של פעילות הומניטרית להצלת חייהם של פליטים, ישראל למעשה קולטת מהגרי עבודה לא חוקיים.
- העלות של קליטת אותם מהגרים גבוהה ובלתי נסבלת.
- רבים מהמהגרים, שמצבם הכלכלי קשה והרקע התרבותי שלהם בעייתי, פוגעים באיכות החיים של האזרחים הישראלים שמתגוררים בשכונות להם (ודווחו מעשי פשע, כולל אונס ורצח). חברי כנסת ופוליטיקאים, בעיקר ממפלגות הימין, החלו משתמשים בביטויים דוגמת "סרטן בגוף האומה" ואף לדבר על מחלות ומגפות שאותם פליטים מעבירים.
- המהגרים הלא חוקיים גוזלים מקומות עבודה של ישראלים.
- אחת ההחלטות לגבי הטיפול במסתננים הלא חוקיים שנתפסו בגבול הדרומי עם מצרים הייתה הבאתם ל"כלא סהרונים" שבקציעות, שם עברו רישום ושימוע לקביעת מעמדם, ובהתאם לחוק למניעת הסתננות התאפשרה החזקתם במשמורת למשך שלוש שנים.
- בספטמבר 2013 קבע בג"ץ כי החוק המאפשר משמורת של מסתננים במתקן סגור לתקופה של שלוש שנים איננו חוקתי. בעקבות כך, אישרה הכנסת תיקון שעל פיו ניתן לשים מסתננים שנכנסו לישראל לאחר תחילת החוק במשמורת למשך שנה, ומי שכבר נמצאים בישראל ניתן להעבירם למרכז שהייה פתוח שבו יסופקו להם תנאי מחיה, כולל שירותי בריאות ורפואת שיניים, רווחה ודמי כיס.
- לצורך כך הוקם מתקן "חולות", אף הוא בקציעות, שהחל לקלוט מסתננים שהועברו אליו מ"סהרונים". השוהים בו מקבלים דמי כיס של 500 שקל בחודש ואף לימודים במימון משרד החינוך. הם יכולים לצאת ממנו, אולם עליהם לחתום נוכחות שלוש פעמים ביום. קיימת תחבורה ציבורית בין המתקן לעיר באר שבע.
- בג"ץ קבע מאוחר יותר (ב-2014 ו-2015) שיש להקל על תנאי השהייה במתקן, להוריד את דרישת הרישום לפעם אחת ביום, ולספק מתקני מיזוג אוויר שיאפשרו חימום לשוהים במתקן.

חוק כבוד האדם וחירותו

שאלות מסכמות לדיון מסכם

האם במדינת ישראל, מדינה יהודית יש מקום ל"חוק כבוד האדם וחירותו"?
האם חוקי הדת לא קודמים?
האם חוקי התורה וההלכה אינם למעשה החוקה של העם היהודי?
האם במדינה שנמצאת באופן תמידי באיום ביטחוני יש מקום ל"חוק כבוד האדם וחירותו"?
האם בית המשפט יכול לבטל חוקים של הכנסת?
האם שופטי בית המשפט העליון צריכים להיבחר בבחירות כלליות?
האם שאלות מסוג אלו שעלו לדיון בפעילות זו, יכולות היו להישאל לגבי מדינות אחרות בעולם?
מה אפשר ללמוד מהן על אופייה של מדינת ישראל, על מאפייניה של החברה הישראלית, על ייחודו ומורכבותו של העם היהודי?
האם עלינו לראות את מדינת ישראל כמדינה מערבית מודרנית או שמרנית מסורתית?
מהן ההתנגשויות הערכיות שחזרו על עצמן לאורך הפעילות? האם תוכלו למצוא דוגמאות נוספות מחייכם, מחיי הקהילה והמדינה שבה אתם חיים שבהן יש התנגשות ערכית משמעותית?
כיצד ניתן ליישב בין הערכים השונים?

Law of Human Dignity and Freedom

Topics for Discussion

Is there room for a law of Human Dignity and Freedom in Israel, a Jewish state? Shouldn't Jewish religious laws come first? Would Jewish religious laws cover this humane issue anyhow? Isn't the religious codex of the Torah and Halacha in fact the ultimate constitution of the Jewish People? How can Israel juggle between being Jewish and being a democracy? Can the two concepts coexist? Are the questions and issues raised here relevant to other western democracies? Should Israel play by different rules? Can a state that is in constant struggle for its very existence afford a law that deals with human dignity and freedom? How can the court dismiss laws legislated by the Knesset as unconstitutional? If Israel had a formal constitution, would the role undertaken by the Supreme Court be redundant? Shouldn't the Supreme Court justices be elected in the general election? Should the Supreme Court justices serve a limited term, or be appointed for life? Should the justices be elected by the people in the general election? Can you think of examples for similar conflicts in your country? In your personal life? School? When we encounter such fundamental clashes between two separate sets of values, how can we bridge and reconcile between them?

The state constructed the Holot Detention Center, also in Ktsi'ot, and infiltrators from Saharonim have been transferred there. Holot is intended to accommodate up to 9,000 infiltrators. The inmates receive a monthly allowance of NIS 500 (\$125), as well as studies, sponsored by the Israeli Ministry of Education. They are now allowed to leave the facility, on condition that they show up for attendance check three times a day. There is ongoing public transportation between the center and Be'er Sheva, the central city of the Negev.

The Supreme Court ruled, in addition (in 2014 and 2015) that conditions in the facility should be approved. Registration was reduced to once a day, and air conditioning was to be provided for heating the tents.

For additional information: The Hotline for Refugees and Migrants (<http://hotline.org.il/en/main/>) and the Association for Civil Rights and Physicians for Human Rights (www.phr.org.il).

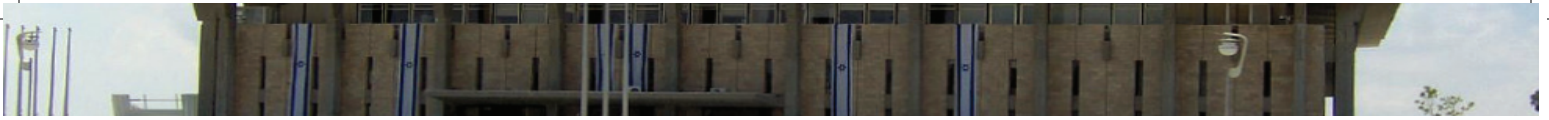
Is it possible for the State of Israel to be obliged to receive and absorb every illegal infiltrator or asylum seeker? What will happen to Israel's Jewish identity?

How can one determine the difference between asylum seekers and illegal work immigrants? Should such a distinction matter at all?

How can a state like Israel lock its gates to refugees? Can this be possible for a people that has only recently endured the Holocaust?

How can Israel absorb refugees from distant countries, yet refuse to repeal the "Right of Return" of millions of Palestinian refugees who either fled or were banished from the country in 1948? What about the legitimate claims of Israeli citizens that their livelihood has been seriously affected by the illegal immigrants, and that they and their children are under constant fear of concrete danger, be it robbery, rape or murder?

Holot Detention Facility

Since the two Intifadas (uprisings) of 1987 and 2000, and following the Oslo Accord and the physical separation between Israel's citizens and the Palestinians, Israel began importing foreign labor from various countries for determined periods of time. Some of them have remained in Israel illegally.

In recent years, thousands of foreigners have been joining this community of legal and illegal workers. Most of them are illegal infiltrators, mostly from Sudan and Eritrea in Africa, who have arrived as refugees fleeing from the bloody civil wars in their homelands. However, many of them are in fact labor immigrants seeking work in Israel.

Several Israeli citizens and many politicians have demanded immediate deportation of all illegal infiltrators, for various reasons:

- This is a brutal violation of Israel's immigration laws.
- Under the argument of life-saving humanitarian activities Israel, in fact, absorbs illegal labor immigrants.
- The cost of the absorption of these illegal infiltrators is unthinkable.
- Many of the illegal immigrants, who come from harsh economic and cultural backgrounds, seriously harm the livelihood of Israeli citizens in whose neighborhood they live. Several cases of robbery, rape and even murder have been reported. Many politicians and Knesset members, especially from the right wing, have begun using terminology such as calling the immigrants "cancer" or insinuating that these populations spread life-threatening diseases and epidemics.
- The illegal immigrants steal paying positions from Israeli citizens.
- If Israel opens its gates to refugees and immigrants from distant countries, how can it still refuse the "Right of Return" of millions of Palestinian refugees who fled the country, or were banished, in 1948?

One of the decisions regarding the treatment of the illegal infiltrators, who were caught crossing the southern border with Egypt, was to detain them in Saharonim Prison in Ktsi'ot, in the Negev, where they were registered and received a hearing about their status. According to the Israeli law of prevention of illegal infiltration, they could be locked for a period of up to three years.

In 2013 the Supreme Court ruled that the law which allowed for the imprisonment of someone for three years was unconstitutional. Following that ruling, the Knesset approved a revision to the law of prevention of illegal infiltration. According to the revision, illegal infiltrators could be put under custody for a period of up to one year. Those who already are in Israel can be transferred to an open facility, in which they should be provided living conditions, including health and dental services, welfare and some allowance.

Targeted Killing

“Targeted killing” is the term coined by the government of Israel and the IDF during the second Intifada (uprising) in the West Bank, 2000-2005. It refers to IDF’s military operations aimed at assassinating Palestinian terror activists. Israel considers these targeted killings of wanted terrorists, while attempting to avoid harming innocent civilians, legal and moral operations of self-defense.

When the use of these operations (and terminology) began, Israel clarified that in all cases, these assassinations were of “ticking bombs” and were meant to clearly and immediately prevent specific terror activities. The “targeted killing” replaced a former more general mode of operation known as “liquidation.” Military operations defined as “liquidation” included the assassination of terrorists such as Yahya Ayyash or Abu Jihad.

In December 2006 the Supreme Court ruled—on an appeal by two left-wing organizations who opposed targeted killings—that each case of a targeted killing should be examined individually. The court stated that “we should not pre-determine that every targeted killing is illegal according to international law, just as we cannot pre-determine that it is legitimate.”

The Supreme Court also ruled that even though civilians who are active in terrorist organizations may not always be considered as warriors, they cannot expect to be defended as unarmed civilians by the international law.

The ruling states that targeted killings should always be used as an operation to prevent a specific terrorist attack rather than deterrence or punishment. The executed terrorist should be a person who has been involved in ongoing terrorist activities, rather than a one-time operation. The ruling also determines that targeted killings should be avoided whenever an arrest can be made, or in cases when the hurting of uninvolved civilians is not proportional.

Does it make any sense that Israel, unlike so many other sovereign countries, cannot defend itself, or liquidate those who wish its destruction, even as a preventive measure? Can Israel, a state claiming to have the most moral armed forces in the world, liquidate its opponents, at times out of revenge, and not necessarily for self-defense? Can you compare the Israeli policies and practice to those of occupying forces such as the US and Britain in Iraq and Afghanistan?

The Israeli Wall (The West Bank Barrier)

The West Bank Barrier, aka “The Separation Fence”, “The Wall” or “The Security Wall,” has been erected by Israel in the West Bank since 2002. Its goal is to prevent the illegal passage of unauthorized Palestinians into populated Israeli territories. The main purpose of this has been to prevent the infiltration of terrorists, especially suicide bombers.

In June 2004 the Supreme Court issued a precedential ruling that the ratio between the harm to local Palestinian residents and the security gain of the separation wall is unproportioned, along the alignment of the wall as drawn by the IDF. Therefore, the court demanded that the IDF alter the path of the fence in the Jerusalem area, so that Palestinian agricultural lands would be less harmed.

The Supreme Court determined that the defense purposes of the fence were legal. It also validated the proposed path, as drawn by the Israeli Ministry of Security, as generally based on security considerations, thus confirming the state's claim that this was a security fence. However, the court determined that in certain cases security could be somewhat compromised in order to ease the impact on local Palestinians who dwell near the path of the fence.

On September 15 2005, at an appeal submitted by Palestinians, the Supreme Court ruled an alteration in the path of the fence in the area of Palestinian Qalqilya and Jewish settlement Alfei Menashe. The petitioners were local Palestinians whose villages were left in isolated enclaves outside the boundaries of the fence. Eventually, the Ministry of Security, having examined a number of alternative options, mended the path of the fence in that area. However, an additional appeal by the same parties was refused.

How could Israel separate families and harm the livelihood of Palestinians? Isn't the State of Israel's highest priority to draw such a path for the security fence that would be most effective for the prevention of terror attacks on innocent Jewish civilians?

Several initiatives for the building of a wall between the United States and Mexico, and between states in Europe, in order to prevent illegal immigration (as well as that of asylum seekers), the smuggling of terrorists and illegal weapons or drugs have been proposed. How were these initiatives received? What is your take on this initiative? Can you compare the Israeli and American and European needs for a wall? Is a wall the only sustainable solution? Can you think of other suggestions?

Do fundamental values clash around the issue of such a separating barrier? Can you think of other issues in which such values clash?

The Soviet Union and the East German government erected a wall separating the Western and eastern parts of Berlin in 1961, which prevented the free movement of citizens between the Democratic and Communist parts of the city until it was demolished 1989, prior to the reunification of Germany.

Is any comparison between the two walls valid?

“Neighbor Procedure”

“Neighbor Procedure,” later renamed “Caution Procedure,” is a practice that the IDF used for fighting terror during the second Intifada (uprising) in the West Bank, 2000-2005. This procedure was utilized in cases when the IDF suspected that an armed wanted Palestinian terrorist was entranced in a house.

While using “Neighbor Procedure,” the IDF soldiers would demand that a relative or a neighbor of the wanted suspect knock on the door and ask the wanted suspect to turn himself in. IDF’s premise is that the terrorist would refrain from shooting his loved ones. However, during one of the hundreds of times this procedure was utilized, an innocent Palestinian was killed from the terrorist’s fire.

The opponents of the “Neighbor Procedure” claimed that it involved the illegal use of Palestinian civilians as human shield. The Israel Defense Force, however, explained that this procedure was humane and immensely saved casualties both on the Israeli and Palestinian sides.

Adalah (<http://www.adalah.org/en>), the Legal Center for Arab Minority rights in Israel, together with the Association for Civil Rights in Israel (<http://www.acri.org.il/en/>) and other organizations appealed to the Supreme Court, claiming that this procedure was illegal.

On October 6 2005 the Supreme Court ruled that the “Neighbor Procedure” was prohibited and that civilians should never be used in military operations. In 2010 two IDF soldiers were convicted for illegally using it and were sentenced for three months’ probation.

The “Neighbor Procedure” was replaced by “Pressure Cooker Procedure,” which utilizes different methods of pressure in an attempt to get the entranced suspects to turn themselves in or to have them killed, if they refuses to turn themselves in, while refraining from endangering soldiers or civilians.

Is it possible that a sovereign state such as Israel would endanger innocent civilians, rather than make every effort to protect their well-being?

Does it make any sense to forbid the state’s armed forces from utilizing procedures that proved themselves as highly efficient in capturing armed terrorists and the protection of soldiers?

Appeal to the Supreme Court against Torture

The Supreme Court, as High Court Justice, ruled that during the interrogation of a suspect of a violent act against the state, the Shin Beit, Israel's General Security Service, is allowed to use physical pressure. However, the Supreme Court prohibited the use of certain specific torture methods that are too physically or emotionally painful.

The court also ruled that the legitimization of certain use of physical torture should not be improperly used as an open license for the use of such methods. However, this could stand in the defense of an interrogator who may be sued for the use of torture on a suspect. The court ruled that plausible interrogation should not include violent, cruel or inhuman treatment of the suspect.

Is it imaginable that Israel's General Security Service is unable to use a variety of methods in its mission to prevent terrorist attacks? After all this is the essence of the state's citizens' security, and the country and its citizens are under constant existential threats of terror! Does it make any sense that the General Security Service would act with no fundamental guidelines and red lines?

The Closing of Bar Ilan Street in Jerusalem on Saturdays

Bar Ilan Street in Jerusalem has turned into one of the most vivid symbols of the ongoing struggle between the ultra-orthodox and secular communities in Israel.

It serves as a major arterial road in Israel's capital, leading to the northern quarters of Jerusalem, and its path goes through a number of ultra-orthodox neighborhoods.

Since 1988, Bar Ilan Street has become the grounds for ongoing feuds between the secular and ultra-orthodox communities. The latter demand closing it and forbidding any ongoing traffic during the Sabbath, whereas the secular insist on using it at all time.

This struggle has brought about many demonstrations and a number of violent incidents, and consequently a lot of commotion in the media. For more two decades it has occupied several authorities in Israel, among them the Jerusalem municipality, the Knesset, the Ministry of Transportation, municipal and transportation courts and the Supreme Court.

In August 1996 the Supreme Court issued an interim order against the closure of Bar Ilan Street on the Sabbath, but following the escalation of ultra-orthodox riots, it ruled again, in 1997, in a truly unorthodox way. The Supreme Court called for the establishing of a committee that would thoroughly examine the issue and assist the court in reaching its ultimate decision.

The final decision was a compromise which kept the street closed for traffic on parts of the Sabbath, mostly during service times, and opening it only partially for secular traffic.

Does it make sense that the Ultra-Orthodox can close an arterial road in the nation's capital on the Sabbath? Is it imaginable that transportation will move freely inside an Ultra-Orthodox neighborhood during the sacred Sabbath in the only Jewish state?

Could the State of Israel have an official policy that discriminates its citizens based on their religion or national identity? Should pre-statehood institutions, such as JNF, still operate in an established state, and maintain discriminatory policies?

Doesn't the State of Israel (or any other official authority) have a right of deciding to whom it wishes to sell its lands? Do you find the solution reasonable? Satisfying? Could you suggest an alternative resolution to such an issue?

How would your country deal with an issue of refusal to sell public property to certain citizens, for instance, Jews?

The Sale of State Lands to Arabs

As mentioned before, for historical pre-statehood reasons, most of the public lands in Israel are legally owned by the Jewish National Fund (Keren HaKayemet Lelsrael), an organization whose operations since the early days of Zionism, were targeted at the acquisition of lands for the purpose of settling Jews on them.

The Knesset voted and approved an early version of a law which reconfirms the JNF's right to sell (or, in fact, lease) lands that it owns (the majority of public lands in Israel) to Jews only. However, doesn't this ruling stand in contradiction to the Basic Law of Human Dignity and Freedom and harms the fundamental values of the State of Israel?

Fuad and Bahaa Abu-Riyya, an Israeli Arab couple from the Arab city Sakhnin, wished to lease a house in Karmiel (a predominantly Jewish city in the Galilee) in 2004. Mr. and Mrs. Abu-Riyya reached a deal with the Jewish sellers and paid them a deposit of NIS 50,000 (\$12,500). However, when they intended to register their rights on the property at the Ministry of the Interior (the Israeli equivalent to being in escrow in the U.S.), the Israeli Land Authority (the state-run authority in charge of lands) informed them that they were unable to lease the house. The reason they were given was that the house was built on a JNF-owned land, and JNF refused to lease property to Arabs.

The Jewish National Fund (JNF or KKL) is an organization founded by the World Zionist Organization in Basel, Switzerland, in 1901, the city in which the very first World Zionist Congress had taken place in 1897. The mission of the newly founded organization was to acquire lands in the Land of Israel, for the purpose of settling Jews (and Jews only) on them. Following the founding of the State of Israel in 1948, the government-run Israeli Land Authority signed an agreement with JNF/KKL, in which the government authority binds itself to the JNF/KKL policy, according to which the Fund's lands would be leased to Jews and Jews only.

Mr. and Mrs. Abu-Riyya sought help from the Mossawa Advocacy Center for Arab Citizens in Israel (<http://www.mossawa.org/en>), and the center appealed, in their name to the Supreme Court, claiming that this was clear discrimination. In the appeal they indicated that the State of Israel gave them a clear message that as Arabs they were not equal citizens, but rather inferior, humiliated and helpless. Following the appeal to the Supreme Court (AKA the High Court Justice), the solution found was that the Israeli Land Authority and the Jewish National Fund exchanged lands, so that the property on which the house in dispute was no longer standing on JNF-owned land, and thus the Arab couple was able to purchase it. JNF received an alternative property, on which its policy could be maintained.

After the ruling, Meni Mazuz, currently a Supreme Court Justice, and then the Attorney General (or literally, the Legal Advisor to the Government), recommended in 2005 that the Jewish National Fund change its policy.

Thus, the Supreme Court (as High Court for Justice) in fact overturned a bill that had already been preliminarily approved by the Knesset, according to which JNF lands will be sold to Jews only, since this contradicted the Basic Law of Human Dignity and Liberty and thus injures the fundamental values of the State of Israel.

The Registration of Same-Sex Couples as Married

According to Israeli law (where there is no separation between religion and state), all marriages are performed by the official religious authorities, according to couple's religion. Not only can a marriage be performed only when both people are of the same faith, and performed by clergy only, but same-sex marriages are not recognized by any of the official religions in Israel.

However, following the ruling of the Supreme Court (Yossi Ben Ari's appeal against the Ministry of the Interiors), the Israeli Ministry of the Interiors now has to recognize same-sex marriages which were performed in other countries.

Thus, even though Israel formally does not recognize same-sex marriages, it is obliged to recognize the couple as married and have them registered as a married couple in the population registration as well as their personal status in their ID. In this paradoxical situation, even though the couple is not considered married under Israeli law, it does receive the status of married, de-facto, in most legal issues.

After years of lack of clarity about this issue, the Supreme Court ruled in 2006 that five same-sex couples, who had been wed in Canada, should be registered in Israel as married. However, the court clarified that this registration in the population registration and personal ID's does not really influence the couples' status as married or single, and this "complex and difficult" issue has remained unresolved.

Does it make sense that same-sex marriages should be permitted and performed in the State of Israel, when such an act is in complete contradiction to Jewish Halacha (religious law)?

Is it acceptable that in 21st century Israel same-sex couples cannot find a way of being legally registered and legally recognized?

What is the law and/or custom in your area? Can you discuss struggles of both supporters and opponents of same-sex marriages? How do Jewish institutions in your area refer to the issue?

Should Israel follow such reforms as same-sex marriages that have been taking over the western world, or—being a Jewish state—should it follow its own course and disregard “the rest of the world”?

The Sale of Pork in Israel

The Jewish National Fund – a pre-statehood public organization which still holds the formal ownership of a majority of Israel's land – forbade the raising of pigs on lands that it owned. In the early 1950s, shortly after the founding of Israel in 1948, this turned into a major dispute over the issue of religious coercion.

Following several attempts to forbid the sale of pork by municipal by-laws, which were halted by the Supreme Court, another anti-pig strategy was set in motion, this time regarding the raising of pigs, rather than the sale of their meat.

The authority known as the Supervisor of Foods ruled that pigs could not be raised, maintained or handled in Israel without the Supervisor's personal specific permission. This referred only to Jewish settlements.

The Supreme Court canceled this new ruling, and determined that the Supervisor of Foods is in charge of supervising the quality of foods, rather than act from any religious motivation.

One of the most highly charged issued in the relationship of state and religion – the sale of pork – was discussed at the Supreme Court. The justices determined that local authorities which created municipal by-laws forbidding the sale of pork should be reevaluated, and those by-laws were suspended.

Does it make sense to raise pigs and sell pork in the State of Israel?

Should this be simply permitted, discouraged or forbidden by law?

Can a minority rule over the majority? (Is it indeed a minority? And which one is the minority?)

In which countries on the globe can you think of similar rules and prohibitions?

Can you think of additional laws, whether in Israel or in your country, that were by-passed legally? Why was there a need to by-pass a legally legislated law? What does it say about the law and society?

ויקרא פרק יא

ד אֵךְ אֶת-זֶה, לֹא תֹאכְלוּ, מִמַּעַלֵי הַגֶּרֶה,
וּמִמִּפְרֵסֵי הַפֶּרֶדָּה: אֶת-הַגָּמֶל כִּי-מַעֲלָה
גֶּרֶה הוּא, וּפְרֶסָה אֵינֶנּוּ מִפְּרִים--טֹמֵא
הוּא, לָכֵם. הַנֶּאֱת-הַשֶּׁפֶן, כִּי-מַעֲלָה גֶרֶה
הוּא, וּפְרֶסָה, לֹא יִפְרִים; טֹמֵא הוּא, לָכֵם.
וְנֶאֱת-הָאֲרֻנָּבֶת, כִּי-מַעֲלָת גֶּרֶה הוּא,
וּפְרֶסָה, לֹא הַפְּרִיסָה; טֹמֵאָה הוּא, לָכֵם.
זֹנֶאֱת-הַחֲזִיר כִּי-מִפְּרִים פְּרֶסָה הוּא,
וְשֹׁסֶע שֹׁסֶע פְּרֶסָה, וְהוּא, גֶּרֶה לֹא-יִגֶר;
טֹמֵא הוּא, לָכֵם. ח מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ,
וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ; טֹמְאִים הֵם, לָכֵם.

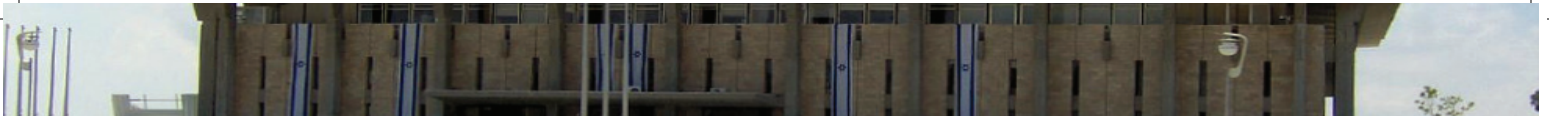
Additional information Violation of rights

- There shall be no violation of rights under this Basic Law except by a law befitting the values of the State of Israel, enacted for a proper purpose, and to an extent no greater than is required.
- Reservation regarding security forces
- There shall be no restriction of rights under this Basic Law held by persons serving in the Israel Defense Forces, the Israel Police, the Prisons Service and other security organizations of the State, nor shall such rights be subject to conditions, except by virtue of a law, or by regulation enacted by virtue of a law, and to an extent no greater than is required by the nature and character of the service.
- Validity of laws
- This Basic Law shall not affect the validity of any law (din) in force prior to the commencement of the Basic Law.
- Application
- All governmental authorities are bound to respect the rights under this Basic Law.
- Stability
- This Basic Law cannot be varied, suspended or made subject to conditions by emergency regulations; notwithstanding, when a state of emergency exists, by virtue of a declaration under section 9 of the Law and Administration Ordinance, 5708-1948, emergency regulations may be enacted by virtue of said section to deny or restrict rights under this Basic Law, provided the denial or restriction shall be for a proper purpose and for a period and extent no greater than is required.

Can you think of equivalent laws in your countries (or in other countries you know)? Are these part of the constitution, “special” laws, or perhaps regular laws? Try to compare and discuss.

Basic Law Human Dignity and Liberty

The law of human dignity and liberty is a basic (or fundamental) law whose purpose is to defend the basic civil and human rights in the State of Israel. The law, which determines that human dignity and liberty are the fundamental values from which human rights are derived, was legislated by the twelfth Knesset on March 17, 1992.

This law determines human dignity and liberty as basic values from which human rights are drawn, and those that are defined by the basic law, which has been accepted as “the Human Rights Declaration” of the Israeli legal system. However, this law does not contain any shielded clauses, and thus the Israeli Knesset may change it with a regular majority.

According to the perception of many of the Israeli Supreme Court justices, among them (former) Chief Justice Aharon Barak, the establishing of this law, and another “Basic Law: The Freedom of Occupation” launched the constitutional revolution in Israel, since the Knesset endowed both those basic laws with super-constitutional status. Thanks to that special status, the courts in Israel have the authority to declare that laws which contradict these two basic laws are void. Therefore, once these two basic laws were legislated and accepted, a fundamental change occurred to the status of civil rights in Israel.

Purpose

- The purpose of this Basic Law is to protect human dignity and liberty, in order to establish in a Basic Law the values of the State of Israel as a Jewish and democratic state.
- Preservation of life, body and dignity
- There shall be no violation of the life, body or dignity of any person as such.

Protection of property

- There shall be no violation of the property of a person.
- Protection of life, body and dignity
- All persons are entitled to protection of their life, body and dignity.

Personal liberty

- There shall be no deprivation or restriction of the liberty of a person by imprisonment, arrest, extradition or otherwise. Leaving and entering Israel
- (a) All persons are free to leave Israel.
- (b) Every Israel national has the right of entry into Israel from abroad.

Privacy

- All persons have the right to privacy and to intimacy.
- There shall be no entry into the private premises of a person who has not consented thereto.
- No search shall be conducted on the private premises of a person, nor in the body or personal effects.
- There shall be no violation of the confidentiality of conversation, or of the writings or records of a person.

Activities

In the Israeli Proclamation of Independence on May 14 1948, David Ben Gurion, Israel's first Prime Minister, stated clearly: "We declare that, with effect from the moment of the termination of the [British] Mandate being tonight, the eve of Sabbath, the 6th Iyar, 5708 (15th May, 1948), until the establishment of the elected, regular authorities of the State in accordance with the Constitution which shall be adopted by the Elected Constituent Assembly not later than the 1st October 1948, the People's Council shall act as a Provisional Council of State, and its executive organ, the People's Administration, shall be the Provisional Government of the Jewish State, to be called "Israel."

However, to this day no constitution has been written in the State of Israel.

One of the reasons for the lack of a formal constitution is the fear that members of the orthodox and ultra-orthodox parties (and their supporters) will claim that the only possible constitution for Israel could be the Torah and Talmud, Jewish halachic laws.

The Proclamation of Independence itself does not have a formal legal status in Israel.

With the dearth of a legal constitution, "Basic Laws" have been used as some substitute for a formal legal code whose status is more stable and is above regular laws that are legislated by the Knesset.

In 1986, a number of scholars, among them leading law scholars and retired justices, came up with an initiative for the composing of a constitution for Israel. The leading forces behind this initiative were apolitical. Whereas there was a clear public support of it, the majority of Knesset members rejected it, mostly for fear of the orthodox and ultra-orthodox political parties, and the crucial role they play (as a "balance pivot") in most political coalitions in the Israeli Knesset.

What is the difference between regular laws and a constitution?

Does a state really need a constitution? Aren't regular laws sufficient?

What are the initial roles and basic necessity of the American constitution, or even the ancient British Magna Carta?

Since the state of Israel is Jewish, are the orthodox politicians, who claim that the religious Jewish law, the Halacha, right in their position that there can be no room for a separate constitution?

In a Jewish state should there be any separation between religion and state? Can they be separated and if so, how? Nearly seven decades after the establishment of the State of Israel, is the initiative to compose a constitution still timely, or too late?

The State of Israel: The Law of Human Dignity and Freedom

Instructions for Workshop Facilitators

The documentary “Justice Aharon Barak” discusses a number of issues. Some are philosophical and thought-provoking, whereas others deal with the more existential everyday life in Israel.

This workshop makes these issues more concrete, and encourages an open discussion between the participants on issues and questions that could open a discussion, such as:

- Israel defines itself as being both a Jewish and a democratic state. Do you see any contradictions or potential conflicts between these two identities?
- If you were to hierarchize, which of the two identities should be more dominant, the democratic or the Jewish? Why?
- Given Israel’s ongoing existential security issues, how can one define the delicate balance between security and civil or individual rights?

The activities include flash cards, arranged according to topic. Each card contains a ruling of the Israeli Supreme Court (High Court for Justice).

Each participant, on their turn, will read aloud the topic, and lead a short discussion on it.

At the conclusion of the discussion two kinds of group activities are recommended:

- Vote and reach a group decision on the issues discussed.
- Summarize the pro and con rationales of the participants in regard to the issues discussed, and create a debate between the two groups. The verdict will be given by appointed “judges” among the participants.

Following each short discussion, the participants may vote on it, and see whether they have reached a ruling similar that of the Supreme Court.

Another way is to divide the issues according to groups of supporters and objectors, to open a debate and appoint a group of judges who will make the final ruling.

Concept & Development: Department for Diaspora Activities, WZO

Main Editor: Gusti Yehoshua Braverman

Writing, Collecting and Editing Rotem Malach, Erella Goren, Donny Inbar

This booklet is for internal educational use only

This program was initiated and produced by the Department for Diaspora Activities

The “Beit Ha’am” program was developed by the Department for Diaspora Activities at the World Zionist Organization, in order to encourage discourse on the issues relevant to the meaning of Zionism in the 21st century.

Is the Zionist vision accomplished? What is the role of the State of Israel for life in the Diaspora? How does the interaction between Israel and the Diaspora in this era play out, and more? Program materials include a variety of traditional and modern texts, videos, artwork, games and more, through which we aim to create a lively, critical and contemporary discussion. This is an opportunity for each and every one, in any part of the world, regardless of prior knowledge, to

think, to question and discuss the meaning of Zionism in the 21st century and its relevance to our lives.

This booklet, which is part of a broad and renewed activity, offers a comprehensive look into a fascinating aspect of the intricacy of Israeli democracy: Basic Law: Human Dignity and Liberty.

Through the discussion of several key legal cases, the students delve into the complexities of Israeli life, the tension between democracy and Judaism, the efforts to keep the legal system pure and neutral while struggling with existential issues, and the role that Israel’s Supreme Court plays in keeping Israeli democracy unharmed, when the state (still) does not have a proper constitution.

We invite you to share this fascinating aspect of Israel’s life, and with the help of this study guide open up meaningful discussions that can help further bond young people from the Diaspora with three-dimensional Israel.

“Beit Ha’am” content exists in Hebrew, English, Spanish, French, Portuguese and German and, if necessary, will be translated into other languages. The materials can be used in different settings and with different audiences, we invite you to use them, and stay in touch with us for any request or question that you may have: beithaam@wzo.org.il

Gusti Yehoshua Braverman, Head of the Department for Diaspora Activities

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

Beit Ha'am

Z-Talks

בית העם

שיג ושיח ציוני

Walking a Tightrope

The Supreme Court Balancing
Jewish and Democratic Israel

